

Нашы юбіляры

ВЯЧАСЛАЎ ПЯТРОВІЧ РАГОЙША

5 чэрвеня 2012 г. споўнілася 70 гадоў доктару філалагічных навук, прафесару, загадчыку кафедры тэорыі літаратуры Вячаславу Пятровічу Рагойшу.

Творчая дзейнасць В. П. Рагойшы такая шматстайная, што пералічыць усе яе сферы проста немагчыма. Абавязкова нешта прапусціш: гісторык і тэарэтык літаратуры, літаратурны крытык, вершазнаўца і пераклада-

знаўца, кампаратывіст, тэкстолаг і выдавец, архівіст і бібліёграф, аўтар прац па пазыцы і сам паэт, стыліст і мемуарыст, краязнаўца і радзімазнаўца (яго тэрмін), бліскучы прамоўца і вядучы телеперадач. Лепш прабегчы вокам па тысячы яго апублікаваных за паўстагоддзя артыкулаў (і гэта не перабольшванне), каб пераканацца ў тым, што яму падуладныя амаль столькі ж напрамкаў, колькі іх існуе ў сучаснай літаратурнай навучы. Пры ўсім гэтым у яго няма прахадных, чыста журналісцкіх, так званых заказных і іншых опусаў – усё прадумана, узважана, грунтоўна і па палёту думкі бліскавічна, імкліва, мэтанакіравана. За ўсім, што ён піша і друкуе, – велізарная праца энцыклапедыста і чорнарабочага-працаголіка ад літаратуры і гуманітарыстыкі.

Асноўныя манаграфічныя даследаванні, якія выйшлі з-пад вечнага пяра В. П. Рагойшы: «Паэтыка Максіма Танка» (1968), «Пераклаў Якуб Колас...» (1972), «І нясе яна дар... Беларуская паэзія на рускай і ўкраінскай мовах» (1977), «Праблемы перакладу з блізкароднасных моў» (на рускай мове, 1980), «Напісана рукой Купалы» (1981), «Кантакты» (1982), «Слядамі знікі: Пра Сяргея Палуяна» (з Т. Кабржыцкай, 1990), «Вяршыні: 3 невядомага і забытага пра Я. Купалу, Я. Коласа, М. Багдановіча» (1991), «І адгукнецца слова ў слове» (1992), «Паэтычны слоўнік» (3-е выданне, дапрацаванае і дапоўненае, 2004), «Літаратуразнаўчы слоўнік: тэрміны і паняцці» (2009), «Уводзіны ў літаратуразнаўства» (з М. П. Кенькам, Т. А. Марозавай, 2010), «Беларускае вершаванне» (2010). Некаторыя з гэтых кніг маюць усе падставы

разлічваць калі не на вечнасць, то на даўгавечнасць, як яго «Паэтычны слоўнік», тройчы перавыдадзены, дапоўнены і дапрацаваны. А вакол зарападу манаграфічных гігантаў месціцца ў стракатым мностве сузор'е артыкулаў, рэцэнзій, эсэ.

Наш юбіляр як навукоўца, выкладчык, грамадскі дзеяч, папулярны лектар, выдатны арганізатар розных навуковых і літаратурных праектаў, кіраўнік груп па стварэнню абноўленых адукацыйных праграм, падручнікаў і дапаможнікаў вельмі рана пачаў і неўявіма шмат здзейсніў. І заўсёды ў яго ўсё было, як кажуць пра такіх феноменальных па роду дзейнасці людзей, на высокім навукова-тэарэтычным узроўні, уражвала сталасцю даследчыцкай думкі, глыбінёй аналітычнага роздуму, уманнем бачыць за стракатасцю з'яў самае істотнае і актуальнае. Мы з ім амаль аднагодкі, а мяне, пачынаючы з сустрэчы на Беларускім тэлебачанні, дзе ён вёў рэгулярную перадачу «Тэлебібліятэка», надзвычай папулярную ў 1970-я гг. і вельмі запатрабаваную ўсімі, каго жыва цікавіў літаратурны працэс рэспублікі, заўсёды захапляла ўменне Вячаслава Пятровіча годна і ўпэўнена трымацца перад тэлеаб'ектывам. Прынамсі, ні ў кога не ўзнікала дзіўнае і невытлумачальнае пытанне без больш ці менш усвядомленага адказу: «Куды падзе-лася наша мастацкая літаратура?»

Вячаслаў Рагойша – гэта не толькі энцыклапедыст у даўнім, часоў французскіх энцыклапедыстаў, разуменні гэтага слова, але і чалавек-аркестр, які здатны на любым прыдуманым знаўцамі і ўмельцамі інструменце выканаць самую складаную літаратурную партыю і ўпэўнена давесці любую запланаваную справу. Калі задумваешся над феноменам яго як непаўторнай асобы, то міжволі паглыбляешся ў часы, звязаныя з дзейнасцю прадстаўнікоў творчай і навуковай інтэлігенцыі, якая, нягледзячы на пэўныя недаверлівыя з савецкіх часоў дачыненні да сябе і жывучыя забавоны ў адносінах да касты вучонага люду, упарта, мэтанакіравана вядзе свой пошук ісціны і асветніцкую працу. У сітуацыі, калі паўторы гісторыі і яе зігзагі зноў і зноў ставяць нашу інтэлігенцыю перад лёсавызначальным выбарам, заўсёды з надзеяй на падказку і на ўзор «творчых паводзін» (вызначэнне выдатнага пісьменніка Міхаіла Прышвіна) пазіраеш у бок Вячаслава Рагойшы і разумеш, што яго ўзважанае жыццёвае

пазіцыя і яго жывое імкненне да грамадскай згоды і міру не толькі апрабаваныя за дзесяцігоддзі, але і адзінаплённыя ў сучасных умовах глабалізацыі і аднапалярнага свету, калі трэба памятаць самае галоўнае, «жыццядайнае» (А. Швейцар), што не супярэчыць глыбокай плыні ракі жыцця.

У адказах на пытанні анкеты для біябібліяграфічнага даведніка «Кафедра тэорыі літаратуры» (2009) В. П. Рагойша («дзіця вайны») адзначае: «Дзе нараджаўся і калі – не памятаю». Не помніць сам, дык помніць людзі. А гэта ўжо лёс. Аўтар гэтага слова пра вучонага і выкладчыка чуў успамін пісьменніка Валянціна Тараса, у гады вайны 13-гадовага партызанскага разведчыка, як аднойчы, выконваючы заданне, партызаны зайшлі ў вясковую хату і ўбачылі калыску з немаўляткам, якога калыхала шчаслівая маці. Потым, пасля вайны, высветлілася, што будучаму паэту, мемуарысту і перакладчыку пашчасціла ўбачыць у такім узросце немаўляці будучага выдатнага літаратуразнаўцу і не менш выдатнага выкладчыка наступных пакаленняў філолагаў, якія таксама, можна спадзявацца, запомняць сваіх настаўнікаў і выхавачеляў маладымі, бадзёрымі, захопленымі сваёй любімай справай як узор для сябе.

Але нездарма В. П. Рагойша ў якасці свайго дэвіза абраў словы з векавечнага, народнага: «Менш гаварыць, больш – рабіць. І не чакаць лепшага часу, склаўшы рукі. Бо ты, чалавеча, гэтага часу можаш і не дачакацца. На жаль, *vita brevis...*» Невыпадкова ён, маючы перад сабой выбар будучай прафесіі, спыніўся на філалогіі, бо «некаму ж трэба і словам, вусным і пісаным, апекавацца ім, беларускім, ахоўваць яго,

роднае, многімі пакінутае...». Заставацца ўбаку не дазваляе сумленне, але ўдзел у грамадскім жыцці не перашкаджае займацца любімай працай. В. П. Рагойша аддаеца справе з усёй страсцю, і ўся яго энергія ідзе на выкананне місіі інтэлектуала-асветніка, а яна заключаецца ў тым, каб рабіць тое, што ўмееш, – пісаць і шчодро адорваць сваімі ведамі іншых. Менавіта слова ратуе нас і наш народ ад забыцця і бяспамяцтва, бо калі падзей ці людзей, якія былі, жылі, няма ў слове, то можна лічыць, што іх зусім не было.

Сямейны род Рагойшаў не знік у мінуўшчыне і застаецца ў Вялікім Часе (нават у песні пра мястэчка Ракаў і настаўніка Рагойшу), бо ўсё: архіўныя дадзеныя, успаміны родных і блізкіх, вершы і эсэ родных дзядзькоў Кастуся Рагойшы і Антося Рагойшы – дбайна сабрана і выдана іх слаўным нашчадкам Вячаславам Рагойшам у кнізе «Нам сняцца сны пра Беларусь» (2008). Да таго ж плённа працуе створаная В. П. Рагойшам кафедра тэорыі літаратуры, добра вядомая ў навуковым свеце сваімі таленавітымі супрацоўнікамі і выкладчыкамі, іх навуковымі працамі, вынікамі адукацыйнай і выхаваччай дзейнасці. Акрамя ўсяго, што складае сэнс жыцця і яго шчасце, жыве і разрастаецца радавое дрэва, літаратурна-філалагічная сям'я Вячаслава Пятровіча Рагойшы і яго сяброўкі жыцця і калегі Таццяны Вячаславаўны Кабржыцкай.

М. А. Тычына,

доктар філалагічных навук,
загадчык аддзела тэорыі і гісторыі літаратуры
Інстытута мовы і літаратуры
імя Якуба Коласа і Янкі Купалы НАН Беларусі

СЕРГЕЙ ВАЛЕНТИНОВИЧ ДУБОВИК

16 августа исполнилось 60 лет кандидату филологических наук, доценту, директору Института журналистики БГУ Сергею Валентиновичу Дубовику. Сергей Валентинович прошел славный жизненный путь, на котором были и нелегкие военные испытания, и высокие государственные посты, и благородный труд на ниве национального просвещения.

С. В. Дубовик родился в деревне Криница Копыльского района Минской области. После окончания средней школы работал литературным сотрудником копыльской районной газеты «Слава pracy». Затем поступил на филологический факультет Минского педагогического института им. А. М. Горького, который закончил в 1975 г. Отслужив в рядах Вооруженных Сил СССР и получив офицерское звание, вновь решил посвятить себя журналистике: работал сначала корреспондентом, а потом заведующим отделом сельского хозяйства газеты «Працоўная слава» Воложинского района Минской области. В 1979 г. вновь был призван на службу в Советскую Армию, с 1981

по 1983 г. принимал участие в боевых действиях в Афганистане. За проявленное мужество и героизм награжден орденом «За службу Родине в Вооруженных Силах СССР» III степени, семью медалями СССР и Демократической Республики Афганистан.

После демобилизации С. В. Дубовик работал в учреждениях среднего образования, но тяга к журналистике оказалась сильнее. В областной газете «Мінская праўда» начинал как корреспондент отдела репортажа и новостей, а затем выполнял обязанности заместителя ответственного секретаря издания. Показателем роста профессионального мастерства стал переход в 1992 г. на работу специальным корреспондентом новоизданной национальной газеты «Рэспубліка», где вскоре был назначен редактором отдела социально-бытовых проблем. С 1994 г. Сергей Валентинович приглашается на работу в Совет Министров Республики Беларусь, где в качестве пресс-секретаря премьер-министра занимается информационным обеспечением внешней и внутренней политики молодого суверенного белорусского государства.

В 1995 г. назначается главным редактором авторитетной республиканской газеты «Рэспубліка» и на протяжении пяти лет возглавляет ее. Под руководством Сергея Валентиновича журналисты этого периодического издания, ставшего одним из самых популяр-